

FOCUS 2008-1

Aantal kinderen van
werkloze ouders:
de kinderbijslagstatistieken
in ruimer perspectief

**Rijksdienst voor
Kinderbijslag
voor Werknemers**

Trierstraat 70
1000 Brussel
Tel.: 02-237 26 48
Fax: 02-237 24 35
E-mail: research@rkw-onafts.fgov.be
Website: www.rkw.be

- Inhoudsopgave -

1. Statistisch overzicht van de werkloze rechthebbers in de kinderbijslagregeling	3
1.1 Aantal werkloze rechthebbers en hun kinderen	5
1.2 Verdeling over de fondsen	5
1.3 Verdeling over de 3 gewesten	6
1.4 Gemiddeld aantal rechtgevendende kinderen per bijslagtrekkende	7
1.5 Leeftijdsverdeling van de rechtgevendende kinderen	8
1.6 Rechtgevendende kinderen met een aandoening	9
1.7 Gemiddelde uitgaven	10
Conclusie	10
2. Feiten en cijfers op basis van het DWH arbeidsmarkt	11
2.1 Aantal kinderen van een alleenstaande ouder	12
2.2 Kinderen waarvan beide ouders werkloos zijn	13
2.3 Eén van de ouders is werkloos	14
2.4 Totaal aantal kinderen van werklozen	15
Conclusie	16
3. Verschil werken en niet-werken voor een alleenstaande ouder	17
3.1 Concrete aanpak voor de analyse van het inkomen	18
3.2 Inkomen uit kinderbijslag	18
3.3 Inkomen uit loon of werkloosheidsuitkering	21
3.4 Kinderopvang	28
3.5 Belastingen	29
Conclusie	32
Eindconclusie	35

INLEIDING

Hoeveel kinderen groeien op in gezinnen met werkloze ouders? Het is een vraag die geregeld opduikt in de wetenschappelijke literatuur. Een adequaat antwoord formuleren op deze vraag vormt het kernonderwerp van deze studie. Er zal een antwoord gezocht worden op basis van de kinderbijslagstatistieken enerzijds en de gegevens uit het Datawarehouse (DWH) Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming anderzijds. Deze eerste twee luiken vormen het empirisch gedeelte van de studie waarin een algemeen overzicht gegeven wordt van de meeste relevante statistieken in verband met werkloze gezinnen. De kinderbijslagstatistieken moeten ons in staat stellen om een betrouwbare raming te verkrijgen van het percentage kinderen dat opgroeit in gezinnen waarvan minstens één ouder werkloos is. In een tweede stadium komen de cijfers uit het Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming¹ aan bod. Deze analyse zal een gedetailleerder profiel geven van de verschillende soorten gezinstypes waarin kinderen van werklozen opgroeien. Deze twee stadia geven een betrouwbaar idee van het aantal kinderen dat opgroeit in gezinnen met minstens één werkloze ouder. Daaraan gekoppeld volgt een overzicht van een aantal relevante gezinskenmerken.

Naast dit eerder kwantitatieve luik is er een theoretisch luik dat zich toespitst op de inkomenspositie van alleenstaande ouders. Gezien de complexiteit van de inkomenssituatie van tweeverdieners (één iemand werkt en de andere is werkloos) was het binnen het bestek van deze studie niet mogelijk om al deze typegezinnen afzonderlijk te gaan analyseren, vandaar dat er werd ingezoomd op de categorie van de alleenstaande ouders. Een belangrijke factor in dit kader is het verschil in inkomen tussen iemand die werkt en iemand die werkloos is. Deze analyse zal zich echter beperken tot de groep van werkloze alleenstaande ouders. Er zal nagegaan worden wat de eventuele inkomensstroom is voor alleenstaande ouders die een voltijdse job aanvaarden tegen het minimumloon ten opzichte van werkloze ouders. Hierbij zal met verschillende elementen rekening gehouden worden, zoals het netto maandinkomen, vakantiegeld, afrekening van de belastingen en met de kosten voor kinderopvang als het gaat om een kind van minder dan drie jaar.

Via dit traject zullen we stap voor stap inzicht verkrijgen in het aantal werklozen in de kinderbijslag en een aantal typerende kenmerken voor de gezinssituatie.

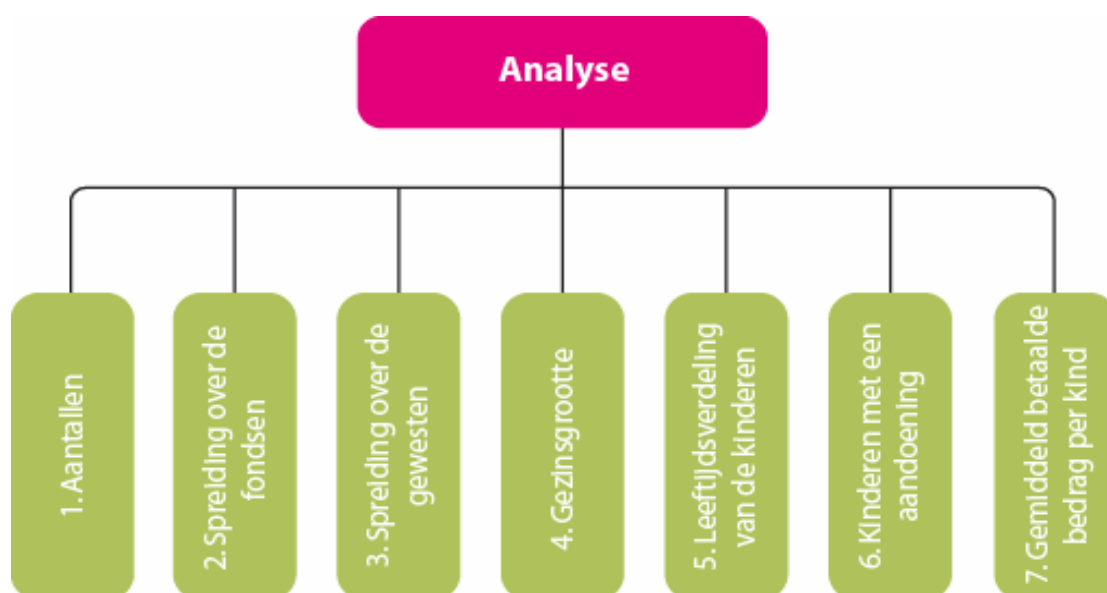
Daaropvolgend worden aan de hand van een vergelijkende inkomensanalyse ook een aantal mogelijke struikelblokken weergegeven, die voor sommige groepen van werkloze alleenstaande ouders met kinderen de overstap van werkloosheid naar werk kunnen bemoeilijken.

---

¹ Dit is een DWH die gegevens van verschillende socialezekerheidsinstellingen aan elkaar koppelt en via basistoepassingen beschikbaar stelt aan het publiek.

1. Statistisch overzicht van de werkloze rechthebbenden in de kinderbijslagregeling

In dit luik worden de kinderen van werkloze ouders gesitueerd binnen het geheel van de kinderbijslag. Dit gebeurt aan de hand van een gedetailleerde analyse van de kinderbijslagstatistieken over het aantal werklozen met al of niet recht op een sociaal supplement voor langdurig werklozen (zie infra). De cijfers hebben betrekking op het dienstjaar 2006, met name de statistieken van 31 december 2006. In de totalen wordt enkel rekening gehouden met de kinderen in het stelsel van de werknemers. De kinderen uit het stelsel van de gewaarborgde gezinsbijslag worden hierin niet opgenomen. Aan de hand van een aantal karakteristieke parameters zal een statistisch profiel geschetst worden van het aantal rechtgevendende kinderen van werkloze rechthebbenden.

Vooraleer de analyse verder te zetten, wordt eerst een verduidelijking gegeven van de definities van de belangrijkste groepen werklozen in de kinderbijslagregeling voor werknemers.

a) De langdurig werklozen met recht op het sociale supplement art.42bis

Het gaat om gezinnen waarvan de rechthebbende minstens 6 maand werkloos is en waarvan het gezinsinkomen niet hoger mag liggen dan **1.810,35 EUR per maand** voor alleenstaanden of **2.089,43 EUR** voor rechthebbenden met

een partner. Voor de kinderen in deze gezinnen is er recht op een sociaal supplement².

*b) De langdurig werklozen zonder recht op het sociale supplement
art.42bis*

Het gaat om gezinnen waarvan het inkomen hoger ligt dan **1.810,35 EUR** voor alleenstaanden of **2.089,43 EUR** voor rechthebbenden met een partner. Voor de kinderen in deze gezinnen is er geen recht op een sociaal supplement omdat het inkomen te hoog ligt.

c) Werklozen < 6 maanden

Het gaat om werklozen die minder dan 6 maand werkloos zijn en bijgevolg geen recht hebben op het sociale supplement art.42bis.

De drie vermelde groepen werklozen, zijn de drie groepen die op basis van de kinderbijslagstatistieken kunnen worden onderscheiden. De definitie van werkloos is overigens behoorlijk ruim binnen de kinderbijslag. Dit werd aangetoond in de focusstudie “Evolutie van de werklozen in de kinderbijslagregeling voor werknemers”³. Uit deze studie bleek dat de werkloosheid binnen de kinderbijslagreglementering overeenkomt met de groep van vergoede werklozen. Binnen de kinderbijslag worden dus ook de vrijgestelde werklozen, de mensen met een inkomensgarantie uitkering en de bruggepensioneerden als werklozen beschouwd. In de officiële werkloosheidsstatistieken van de vergoede werkzoekende werklozen wordt met deze groepen geen rekening gehouden. De kinderbijslagstatistieken omtrent werkloosheid zijn dus ruimer opgevat dan de officiële werkloosheidsstatistieken van de RVA. Voor de kinderbijslagstatistieken die verder besproken worden vormen de drie vermelde groepen (a,b,c) het uitgangspunt van de studie⁴.

---

² Sinds 2007 kunnen ook werkhervatters opgenomen worden in de categorie van langdurig werklozen met recht op een sociaal supplement, maar in deze studie gaat het om de statistieken van 2006 en toen was deze maatregel nog niet van kracht.

³ <http://web.rkw-onafts.be/NI/Documentation/Publication/Studies/FOCUS2007-3N.pdf>

⁴ De statistieken hebben betrekking op 31 december 2006 en toen was de regeling voor werkhervatters nog niet van kracht. Deze regeling voorziet dat personen die invalide zijn, langdurig werkloos of in de regeling van de gewaarborgde gezinsbijslag zitten en het werk hervatten, gedurende 8 kwartalen hun recht op verhoogde kinderbijslag blijven behouden indien ze een beperkt inkomen hebben (inkomensgrenzen, zie barema kinderbijslag). Maar in deze statistieken zit deze maatregel echter nog niet vervat vermits deze nog niet van kracht was.

1.1 Aantal werkloze rechthebbenden en hun kinderen

In 2006 groeide 17 procent van de kinderen in het stelsel van de werknemers op in een gezin met een werkloze rechthebbende. Van die 17 procent groeide 66,79 procent op in een gezin waarvan de rechthebbende recht heeft op het supplement voor langdurig werklozen (art.42bis).

De vermelde percentages geven echter geen realistisch beeld van het percentage kinderen dat opgroeit in een gezin waarin minstens één van beide ouders werkloos is. Indien bijvoorbeeld de vader werkt en de moeder werkloos is, blijft de vader meestal de rechthebbende en wordt deze in de statistieken opgenomen onder de categorie arbeidsprestaties. Het aantal rechtgevendende kinderen dat opgroeit in een gezin waarin minstens één van beide ouders werkloos is, zal dus wellicht hoger zijn. Dit zal later blijken uit de analyse van de gegevens van de DWH arbeidsmarkt, waarin deze groep wel opgenomen is.

Tabel 1 geeft een samenvattend overzicht van het aantal kinderen van werkloze rechthebbenden en van het totale aantal bijslagtrekkenden in dezelfde categorieën. Er dient trouwens opgemerkt te worden dat volgens de recente statistieken van juni 2007 en de voorlopige cijfers voor december 2007 het aantal werkloze rechthebbenden gevoelig daalt in het werknemersstelsel.

Tabel 1: Aantal werklozen en hun kinderen binnen de kinderbijslagregeling voor werknemers – 31 december 2006

	Kinderen	Bijslagtrekkende gezinnen
Rechthebbende art.42bis	214.203	116.886
Rechthebbende art.40 > 6 maand	83.264	49.241
Rechthebbende art.40 < 6 maand	23.241	13.712
Totaal werklozen	320.708	179.839
Totaal kinderen stelsel	1.890.433	1.086.314
Aandeel werklozen	16,96 %	16,55 %

1.2 Verdeling over de fondsen

De meeste dossiers met een werkloze rechthebbende, worden behandeld door de RKW als kinderbijslagfonds. Dit blijkt uit de onderstaande **tabel 2**. Deze vaststelling wordt reeds jaren afgeleid uit de statistiek per kinderbijslagfonds. De achterliggende oorzaken zijn divers, maar in het volgende luik zal één van de mogelijke verklaringen hiervoor worden aangereikt op basis van bevindingen uit de DWH arbeidsmarkt (zie infra).

Tabel 2: Aantal bijslagtrekkenden en kinderen behandeld door de RKW⁵ (excl. NMBS)- 31 december 2006

	Kinderen	Bijslagtrekkende gezinnen
RKW		
Rechthebbende art.42bis	76.459	41.445
Rechthebbende art.40 > 6 maand	23.234	13.338
Rechthebbende art.40 < 6 maand	7.146	4.134
FONDSEN		
Rechthebbende art.42bis	137.744	75.441
Rechthebbende art.40 > 6 maand	60.030	35.903
Rechthebbende art.40 < 6 maand	16.095	9.578
Aandeel RKW in totaal		
Rechthebbende art.42bis	35,7%	35,5%
Rechthebbende art.40 > 6 maand	27,9%	27,1%
Rechthebbende art.40 < 6 maand	30,7%	30,1%

1.3 Verdeling over de 3 gewesten

De werkloze gezinnen zijn vrij ongelijk verdeeld over de gewesten, zoals te zien in de onderstaande **tabel 3**. Maar zoals eveneens uit deze tabel valt af te leiden, is de geografische spreiding van de dossiers met een werkloze rechthebbende een correcte afspiegeling van de cijfers van de RVA statistieken over werkloosheid (cijfers 2006). In de tabel werd op basis van de gegevens van 'npdata' het percentage UVW's⁶ berekend per gewest. Zoals kan vastgesteld worden in de tabel komt de verdeling in het kinderbijslagstelsel goed overeen met de verdeling volgens de RVA statistieken. In de studie BUG 53⁷ te vinden op de website **npdata** vindt u echter een volledig overzicht van de werkloosheidsstatistieken, waarin ook rekening gehouden wordt met het aantal personen in loopbaanonderbreking en de bruggepensioneerden. Deze benadering geeft een genuanceerder beeld van de werkloosheidscijfers in de verschillende gewesten.

Tabel 3: Verdeling van de verschillende categorieën over de gewesten - 31 december 2006

Kinderbijslag	Gewest		
	Vlaams	Waals	Brussels
Rechthebbende art.42bis	31,97%	48,60%	19,43%
Rechthebbende art.40 > 6 maand	46,17%	39,82%	14,01%
Rechthebbende art.40 < 6 maand	47,03%	37,21%	15,75%
Totaal werklozen Kinderbijslag	36,46%	45,67%	17,87%
Totaal werkloze UVW's (RVA) ⁸	36,53 %	47,44 %	16,03 %

⁵ Enkel de dossiers behandeld binnen het werknemersstelsel. De overheidsinstellingen waarvoor de RKW betaalt worden niet meegerekend.

⁶ Uitkeringsgerechtigde vergoede werklozen

⁷ Berichten uit het ongewisse (zie website www.npdata.be)

⁸ <http://www.npdata.be> (werkloosheidspitaal), website met socio-economische cijfergegevens en studiemateriaal van socioloog Jan Hertogen.

Een verdere analyse van de regionale statistieken van het kinderbijslagstelsel voor werknemers brengt nog een aantal andere belangrijke verschillen aan het licht. Zoals werd aangehaald onder punt 1 groeit **17 procent** van de kinderen op in een gezin waarvan de rechthebbende werkloos is. Ook dit percentage vertoont sterke regionale verschillen. In het Vlaamse Gewest groeide in 2006, 10,54 procent van de kinderen op in een gezin van een werkloze rechthebbende, in het Waalse Gewest was dit 23,92 procent en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 30,79 procent. Vooral het cijfer voor Brussel is hoger dan in de andere gewesten. Als ook rekening gehouden wordt met de cijfers voor het aantal invaliden dan groeit in Brussel 38,61 procent, of bijna 4 op 10 kinderen op in een gezin waarvan de rechthebbende werkloos of invalide is.

1.4 Gemiddeld aantal rechtgevendende kinderen per bijslagtrekkende

De gemiddelde gezinsgrootte is een kenmerk waarop de gezinnen van werkloze rechthebbenden sterk afwijken van de totale populatie rechthebbenden. **Tabel 4** beschrijft het gemiddelde aantal kinderen per bijslagtrekkende per schaal. Hieruit blijkt dat het gemiddelde aantal kinderen per gezin bij de populatie werklozen met recht op het supplement **art.42bis** beduidend hoger ligt dan in het stelsel. Het gemiddelde voor de groepen werklozen in de schaal art.40 is echter lager dan het algemeen gemiddelde in het stelsel. Dit wijst erop dat de gezinnen waarvoor de verhoogde toeslag wordt uitbetaald toch een specifiek profiel hebben dat sterk afwijkt van het profiel van de gezinnen met werklozen waar géén supplement wordt uitbetaald. Het feit dat deze gezinnen zich in een financieel precare situatie bevinden geeft dus niet tot gevolg dat de vruchtbaarheid lager ligt.

Tabel 4: Gemiddeld aantal kinderen per bijslagtrekkende – 31 december 2006

	Kinderen
Rechthebbende art.42bis	1,83
Rechthebbende art.40 > 6 maand	1,69
Rechthebbende art.40 < 6 maand	1,69
Totaal stelsel	1,74

De gemiddelden op zich geven een vertekend beeld van de realiteit. In onderstaande **tabel 5** wordt de verdeling weergegeven van het percentage bijslagtrekkende gezinnen volgens het aantal kinderen. Gezinnen van werklozen die het supplement niet ontvangen zijn doorgaans kleinere gezinnen. Gezinnen die wel het supplement **art.42bis** krijgen, hebben ook vaker 1 kind binnen het gezin dan gemiddeld in het stelsel. Daartegenover staan ook een stuk meer grote gezinnen met drie of meer kinderen. In de realiteit bestaat de groep van langdurig werkloze gezinnen in de kinderbijslagregeling vooral uit grote gezinnen en kleine gezinnen, terwijl de middengroep van gezinnen met 2 kinderen ondervertegenwoordigd is.

Tabel 5: Aantal kinderen per bijslagtrekkende – 31 december 2006

Gezinnen met =>	1 kind	2 kinderen	3 of meer
Rechthebbende art.42bis	49,55%	29,59%	20,86%
Rechthebbende art.40 > 6 maand	52,98%	31,44%	15,58%
Rechthebbende art.40 < 6 maand	52,49%	32,10%	15,41%
Totaal stelsel	47,63%	36,46%	15,92%

De vaststelling dat bijna 21 procent van de gezinnen van werkloze rechthebbers in de verhoogde schaal meer dan drie kinderen telt, kan belangrijke implicaties hebben. Het is echter onduidelijk of het hier gaat om alleenstaande ouders of koppels waarvan één iemand werkt en bijvoorbeeld de moeder werkloos is. Dit kan niet uit de statistieken afgeleid worden. In het geval het gaat om een gezin met drie kinderen is het natuurlijk de vraag hoe groot de inkomenstoename moet zijn om een fulltime job tegen minimumloon uit te oefenen en dit te combineren met de opvoeding van drie kinderen. In de literatuur spreekt men vaak van een inkomenstoename van 15 tot 20 procent. Het valt echter te betwijfelen of dit voor een gezin met minstens drie kinderen zal volstaan. Vermits uit de statistieken blijkt dat 1 op 5 gezinnen waarvoor ook de schaal art.42bis uitbetaald wordt, 3 of meer kinderen telt, is dit een belangrijk gegeven. Naast de werkloosheidsval bestaat er immers ook een zorgval waarbij vooral vrouwen wegens zorgredenen (kinderen, familie) zich niet op de arbeidsmarkt begeven. Later in deze studie zullen we het hebben over de potentiële inkomensstijging bij de overgang van werkloosheid naar werk.

1.5 Leeftijdverdeling van de rechtgevende kinderen

Een ander aspect is de leeftijd van de rechtgevende kinderen. **Tabel 6** toont aan dat de leeftijdsverdeling van de rechtgevende kinderen van de werkloze rechthebbers afwijkt van het gemiddelde in de populatie. Gemiddeld in de populatie is 14,79 procent van de kinderen tussen 18-24 jaar, bij de werklozen met recht op het sociaal supplement is dit 13 procent. De jongste categorie (0-5 jaar) is echter ongeveer gelijklopend vertegenwoordigd als in het stelsel. Maar rechthebbers daarentegen die kortdurig werkloos zijn of werklozen in de gewone schaal hebben daarentegen meer dan gemiddeld heel jonge kinderen. Bij de werklozen van minder dan 6 maand bedraagt dit percentage zelfs 37,97 procent.

Tabel 6: Leeftijdverdeling van de kinderen van werklozen - 31 december 2006

	0-5 jaar	6-11 jaar	12-17 jaar	18-24 jaar	totaal
werkloos < 6 maand art.40	37,97%	28,04%	23,62%	10,37%	100%
werkloos > 6 maand art.40	32,24%	27,86%	25,92%	13,98%	100%
werkloos art.42bis	28,08%	29,48%	29,44%	13,00%	100%
totaal	28,66%	27,96%	28,58%	14,79%	100%

1.6 Rechtgevende kinderen met een aandoening

Een analyse die tot op heden nog niet aan bod is gekomen in studies, is de zogenaamde cumul tussen het supplement voor langdurige werklozen (art.42bis) en de toeslag voor kinderen met een aandoening. Uit **tabel 7** blijkt dat het sociaal supplement voor langdurig werklozen en ook dat voor de invaliden in de praktijk vaker voorkomt in de categorie van kinderen met een aandoening.

Tabel 7: Aantal kinderen met een aandoening volgens rechtscategorie

	Kinderen met een aandoening < 21 jaar		Kinderen zonder aandoening	
	aantal	procent	aantal	procent
Gewone schaal				
arbeidsprestaties	17.835	58,64 %	1.379.976	74,19%
wees	179	0,59 %	7.413	0,40%
werkloos < 6 maanden	348	1,14 %	22.893	1,23%
werkloos > 6 maanden	1.437	4,73 %	81.827	4,40%
gepensioneerd	134	0,44 %	9.166	0,49%
invaliden	1.367	4,49 %	32.618	1,75%
Verhoogde schaal				
werkloos	5.183	17,04 %	209.020	11,24%
gepensioneerd	236	0,78 %	8.403	0,45%
invalide	2.871	9,44 %	64.922	3,49%
Wezenbijslag	822	2,70 %	43.783	2,35%
totaal	30.412	100, -%	1.860.021	100%

Bij de kinderen zonder aandoening behoort 11,24 procent van de gezinnen tot een gezin waarvan de rechthebbende werkloos is met recht op de verhoogde toeslag art.42bis, bij de kinderen met een aandoening is dit 17,04 procent. De toeslag voor langdurig werklozen wordt dus vaker gecombineerd met een supplement voor kinderen met een aandoening. Dit verschil is nog groter voor de invalide rechthebbenden. In de populatie kinderen zonder aandoening is in 3,49 procent van de gevallen de rechthebbende een invalide, bij de kinderen met een aandoening daarentegen is dit 9,44 of bijna drie keer zoveel. Deze cijfers tonen aan dat een kind met een aandoening een stuk meer kans heeft om op te groeien in een gezin waarbij de rechthebbende recht heeft op het supplement voor langdurig werklozen of het supplement voor invaliden. In totaal is voor **22,91 procent** van de rechtgevende kinderen met een aandoening de rechthebbende werkloos. Als we hierbij ook de invaliden tellen (13,93 %) dan bekomen een totaal van 36,84 procent. Meer dan **1 op 3** kinderen met een aandoening heeft dus een invalide of werkloze rechthebbende. Ook hier duiken opnieuw belangrijke regionale verschillen op. In Brussel bijvoorbeeld is voor kinderen met een aandoening de rechthebbende in meer dan 1 op de twee gevallen werkloos of invalide. In het Waalse Gewest is dit in 48 procent van de gezinnen het geval en in Vlaanderen in 27 procent van de gezinnen. De toekenningsituatie (werkloos of invalide) en het feit dat een kind een aandoening heeft wordt in de praktijk vaak gecumuleerd.

1.7 Gemiddelde uitgaven

Een laatste parameter die nog niet aan bod kwam, is de gemiddelde uitgave per kind. De gemiddelde uitgave is afhankelijk van verschillende factoren zoals het aantal kinderen in het gezin, de hoogte van het sociale supplement, de leeftijd van de kinderen en de ernst van de aandoening als de kinderen gehandicapt zijn. De geografische statistiek van 2006 geeft een idee van het gemiddelde verschil in uitgaven tussen een kind waarvoor de verhoogde toeslag voor langdurige werklozen wordt betaald en het gemiddelde in het stelsel. De resultaten worden in onderstaande tabel samengevat:

Tabel 8: Gemiddelde maandelijkse uitgave per kind – 31 december 2006

	Maandelijkse kinderbijslag in EUR
Gewone schaal	143,35
Alle schalen	155,20
Werklozen art.42bis	190,12
Vershil art.42bis – gemiddelde alle schalen	+ 34,92
Vershil art.42bis – gemiddelde gewone schaal	+ 46,77

De kinderbijslag voor kinderen die uitbetaald worden in de schaal art.42bis is maandelijks gemiddeld bijna 35 EUR hoger per kind dan het gemiddelde in het stelsel. Ten opzichte van een kind in de gewone schaal is het gemiddelde maandelijks bedrag zelfs 46,77 EUR hoger op maandbasis. De hogere gemiddelde maanduitgave is trouwens niet enkel en alleen een gevolg van het supplement en de hogere leeftijdsbijslag⁹, maar ook van het feit dat er meer kinderen van hogere rang zijn en van het feit dat er proportioneel meer kinderen zijn met een aandoening in deze groep (zie **punt 1.5** en **punt 1.6**).

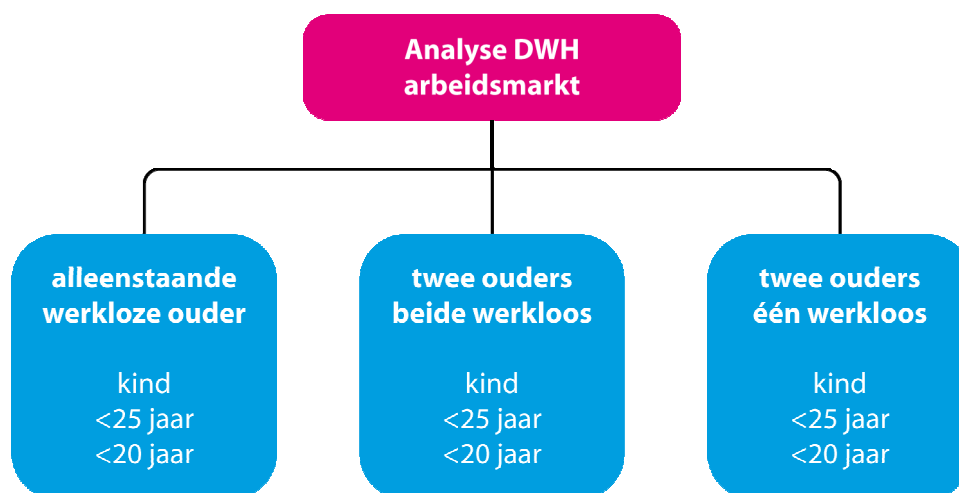
Conclusie

In dit eerste luik kwamen een aantal interessante vaststellingen naar voor. Er werd aangetoond dat de rechthebbende werklozen en hun kinderen in de kinderbijslagregeling een belangrijke groep vormen. Uit de analyse bleek ook dat werkloze gezinnen gemiddeld groter zijn in vergelijking tot het gemiddelde voor het gehele werknemersstelsel. Gemiddeld gezien behoren kinderen van werklozen ook meer tot de jonge leeftijdscategorie (**0-5 jaar**) en minder tot de oudere leeftijdsgroepen (**18-24 jaar**). Daarnaast werd ook aangetoond dat een werkloze rechthebbende een grotere kans heeft om een kind met een aandoening te hebben, hetzelfde geldt trouwens nog in sterkere mate voor de kinderen van invaliden. De situatie van invaliditeit en werkloosheid wordt dus in zekere mate gecumuleerd met een hogere kans op kinderen met een aandoening.

⁹ Voor kinderen in de verhoogde schaal wordt de leeftijdsbijslag niet gehalveerd voor de 1ste rang.

2. Feiten en cijfers op basis van het DWH arbeidsmarkt & sociale bescherming

In **luik 1** werden de kinderbijslagstatistieken geanalyseerd. Deze volstaan echter niet om een duidelijk beeld te schetsen van het type gezinnen waarin kinderen opgroeien. Om een genuanceerder en gedetailleerder beeld te verkrijgen, worden nu de cijfers uit het DWH arbeidsmarkt geanalyseerd. Dankzij een aantal basistoepassingen uit deze DWH is het mogelijk om de gezinssituatie van kinderen van werkloze ouders gedetailleerd in kaart te brengen. De analyse is gebaseerd op de cijfers van het laatste kwartaal van 2004¹⁰. De cijfers in de basistoepassing voor de kinderen hebben betrekking op alle kinderen jonger dan 25 jaar¹¹. Dit is een overschatting ten opzichte van de populatie rechtgevend kinderen, want een groot deel van de kinderen tussen 18-24 jaar, zal niet meer gerechtigd zijn op kinderbijslag. Volgens een recente studie van de RKW “De statistiek van de overheidssector – telling 2007”, waren er 2,6 miljoen rechtgevend kinderen in België in 2006, verspreid over alle stelsels¹². Het DWH telt iets meer dan 3 miljoen¹³ kinderen. Ongeveer 400.000 kinderen jonger dan 25 jaar in deze toepassing zijn dus geen rechtgevend kinderen. Om dit op te lossen zal een onderscheid gemaakt worden tussen de kinderen jonger dan 25 jaar en de kinderen jonger dan 20 jaar. Vooral de laatste cijfers zijn interessant omdat deze voor alle kinderen jonger dan 20 jaar¹⁴ een vrij accuraat beeld geven van de combinatie van rechtgevend kind en de gezinssituatie. Om de gegevens uit het DWH arbeidsmarkt te analyseren zal bijgevolg gewerkt worden volgens het volgende schema.

¹⁰ Laatst beschikbare cijfers van de DWH arbeidsmarkt in april 2008.

¹¹ De gebruikte basistoepassing is de volgende btp11d_044_01

¹² <http://web.rkw-onafits.be/Nl/Documentation/Publication/Statistics/StelselOver2007.pdf>

¹³ De variabele rechtgevend kind is evenwel opgenomen in een aantal basistoepassingen maar een aantal interessante kruisverbanden met andere variabelen zoals kind in een éénoudergezin kunnen in deze toepassingen niet gemaakt worden.

¹⁴ Rekening houdend met het feit dat het recht op kinderbijslag onvoorwaardelijk is tot en met 18 en met de grote proportie zittenblijvers en studenten die verder studeren kan er vanuit gegaan worden dat deze groep quasi overeenstemt met de rechtgevend kinderen jonger dan 20 jaar.

Aan de hand van dit schema kan in kaart gebracht worden hoeveel kinderen er volgens het DWH arbeidsmarkt opgroeien in een gezin waarvan tenminste één van de ouders werkloos is. De volgende groepen in het DWH worden in deze studie als werklozen beschouwd¹⁵:

- Werkzoekend na voltijds gewerkt te hebben
- Werkzoekend na vrijwillig deeltijds gewerkt te hebben
- Werkzoekend na studies
- Werkzoekend met een begeleidingsuitkering
- Vrijgestelde werklozen

In de tabellen worden alle kinderen opgelijst (0-19 & 0-24 jaar) waarvan tenminste één van de ouders behoort tot één van de 5 bovenstaande categorieën.

2.1 Aantal kinderen van een alleenstaande ouder

Volgens de basistoepassing DWH waren er in totaal 136.293 kinderen jonger dan 25 jaar van alleenstaande ouders die behoren tot de categorie van vergoede werklozen. Op dit totaal waren er 124.254 kinderen jonger dan 20 jaar. Het detail van de cijfers (laatste kwartaal 2004) kan als volgt samengevat worden¹⁶:

Tabel 9: aantal kinderen alleenstaande werkloze ouders – 4de kwartaal 2004

	< 25 jaar	< 20 jaar
ouder is werkzoekend na voltijdse tewerkstelling	77.509	68.789
ouder is werkzoekend na vrijwillig deeltijds	4.691	4.113
ouder is werkzoekend na studies met wachtuitkering	43.718	43.278
ouder is vrijgestelde werkzoekende	10.375	8.074
TOTAAL	136.293	124.254

Bron: DWH arbeidsmarkt en sociale bescherming

Het overgrote deel van de alleenstaande werkloze ouders met kinderen is dus werkloos na een voltijdse betrekking (77.509). Hiervan zijn er **68.789** kinderen jonger dan 20 jaar. Daarnaast zijn er 43.718 kinderen waarvan de alleenstaande ouder in principe nooit gewerkt heeft en een wachtuitkering¹⁷ geniet, zoals uit **tabel 9** blijkt zijn de kinderen in deze groep nagenoeg allemaal jonger dan 20 jaar. De kans dat deze

¹⁵ In de DWH zijn de personen met een inkomensgarantie-uitkering opgenomen bij de werkenden.

¹⁶ Hoewel in de kinderbijslagstatistieken ook bruggepensioneerden als werklozen worden beschouwd werd deze groep voor deze berekening buiten beschouwing gelaten.

¹⁷ Een uitkering die je krijgt op basis van je studies na het beëindigen van je wachttijd.

dossiers behandeld worden door de RKW is groot¹⁸ en kan mee een verklaring zijn voor het grote aantal dossiers voor werklozen dat door de RKW behandeld wordt (**zie supra**). Daarnaast zijn er nog twee groepen werkzoekenden: werkzoekenden na vrijwillig deeltijds gewerkt te hebben en de groep vrijgestelde werkzoekenden die een kleiner aandeel van het totaal uitmaken. In totaal zijn bij de werkloze alleenstaande ouders volgens de DWH arbeidsmarkt slechts **12.039** kinderen ouder dan 19 jaar, wat vrij laag is in vergelijking tot de totale populatie.

De kans is groot dat veel van de kinderen van werkloze alleenstaande ouders in de kinderbijslagstatistieken opgenomen zijn in de categorie **art.42bis**. De ouder is in dit geval immers het gezinshoofd en veel van deze ouders zullen ook de rechthebbende zijn. De kans dat een alleenstaande werkloze de inkomensgrens van **1.810,35 EUR** overschrijdt is echter klein. Volgens het DWH arbeidsmarkt waren er dus **136.293** kinderen waarvan de ouder alleenstaande werkloze is. Niet al deze kinderen zullen echter behoren tot het werknemersstelsel want in het DWH zijn ook de cijfers van de RSZPPO opgenomen. In december 2004 waren er **216.287** kinderen in de schaal **art.42bis** in het werknemersstelsel, op basis van de bovenstaande bevindingen kan afgeleid worden dat voor een groot deel van deze kinderen de rechthebbende een alleenstaande ouder is. Dit is een belangrijke vaststelling en later in een volgend luik van de studie, over het inkomen, zal hierop dieper worden ingegaan.

De kinderen (< 25 jaar) van alleenstaande werkloze ouders vertegenwoordigen 30,22 procent van alle kinderen in werkloze gezinnen. Bij de groep tussen 0 en 20 jaar is dit 33,10 procent.

2.2 Kinderen waarvan beide ouders werkloos zijn

Een tweede groep die we analyseren zijn de kinderen van wie beide ouders werkloos zijn. Het gaat om kinderen van wie beide ouders als vergoede werkloze gekend zijn bij de RVA. Uit de berekeningen blijkt dat dit in de praktijk om een heel kleine groep gaat. Volgens het DWH arbeidsmarkt zijn er 13.816 kinderen waarvan beide ouders vergoede werkloze zijn, het gaat hier om alle kinderen jonger dan 25 jaar. Binnen de groep jonger dan 20 jaar bedraagt dit aantal 10.817. Er kan gesteld worden dat het aantal kinderen waarvan beide ouders vergoede werkloze zijn eerder laag is, in vergelijking tot de totale populatie. Op het eerste zicht is hier geen voor de hand liggende verklaring voor. De correctheid van de berekende cijfers werd evenwel bevestigd door de Kruispuntbank Sociale Zekerheid.

---

¹⁸ Er is immers geen zogenaamde laatste werkgever, waardoor deze dossiers automatisch bij de RKW terechtkomen.

2.3 Eén van de ouders is werkloos

De grootste groep gezinnen ten slotte wordt gevormd door de gezinnen waarin één van de beide ouders werkloos is. In dit kader zijn er twee mogelijkheden. Ofwel is het gezinshoofd werkloos en heeft de andere ouder een andere beroepspositie ofwel is de partner werkloos en werkt het gezinshoofd. De resultaten van deze berekening op basis van de DWH arbeidsmarkt en sociale bescherming vindt u in **tabel 10**. In totaal zijn er dus **302.504** kinderen die opgroeien in een gezin waarin minstens 1 ouder werkloos is. In dat geval werkt het gezinshoofd (meestal de vader) en is de partner werkloos. In de tabellen zijn verschillende categorieën van beroepsposities opgenomen waarvan sommige hieronder wat meer uitgelegd zullen worden:

Helper De helper is een natuurlijke persoon die in België een zelfstandige in de uitoefening van diens beroep bijstaat of vervangt zonder hiervoor door een arbeidsovereenkomst verbonden te zijn.

Combinatie Iemand die werkt in loondienst en als zelfstandige. Een typevoorbeeld is iemand met een bijberoep.

Voor **106.087** kinderen is het zo dat het gezinshoofd in het gezin werkt in loondienst en de partner werkloos is. De situatie waarin het gezinshoofd werkloos is en de partner werkt in loondienst komt veel minder voor (**41.842**). Een derde grote groep in de statistieken betreft de kinderen waarvan het gezinshoofd werkloos is en waarbij de beroepspositie van de partner niet gekend is (vb. iemand die niet werkt en ook niet ingeschreven is als werkzoekende) in totaal zijn 87.097 kinderen in een dergelijk geval. Er zijn ook relatief veel zelfstandigen waarbij het gezinshoofd zelfstandige is en de andere ouder werkloos (19.723).

Tabel 10: Aantal gezinnen waarvan één ouder werkloos is, kinderen < 25 jr

	gezinshoofd werkloos	andere ouder werkloos	minstens 1 ouder totaal
<i>werkend loondienst</i>	41.842	106.087	147.929
<i>zelfstandige</i>	5.183	19.723	24.906
<i>helper</i>	101	1.044	1.145
<i>combinatie</i>	1.203	6.317	7.520
<i>loopbaanonderbreking</i>	382	157	539
<i>leefloon</i>	1.376	543	1.919
<i>pensioen zonder werk</i>	650	2.417	3.067
<i>voltijds bruggepensioneerd</i>	126	1.346	1.472
<i>rechtgevend kind</i>	1.359	207	1.566
<i>andere</i>	87.097	25.344	112.441
totaal	139.319	163.185	302.504

Bron: DWH arbeidsmarkt en sociale bescherming

In tabel 11 werden dezelfde berekeningen gemaakt, maar dan enkel voor de kinderen jonger dan 20 jaar. Wat opvalt is dat het verschil tussen de 0-25 jarigen en de 0-20 jarigen relatief groot is. Zo waren er 302.504 kinderen tussen 0 en 25 jaar waarvan één van beide ouders werkloos is (zie tabel 10). Van de totale groep kinderen tussen 0 en 25 jaar is 79,81 procent van de kinderen jonger dan 20 jaar. Bij de alleenstaande ouders is dit 91,17 procent. Wat aantoont dat de kinderen van alleenstaande ouders doorgaans een stuk jonger zijn dan de andere groepen werklozen.

Tabel 11: Aantal gezinnen waarvan één ouder werkloos is, kinderen < 20 jr

	gezinshoofd werkloos	andere ouder werkloos	minstens 1 ouder totaal
<i>werkend loondienst</i>	32.599	85.505	118.104
<i>Zelfstandige</i>	4.342	16.935	21.277
<i>helper</i>	73	903	976
<i>combinatie</i>	1.013	5.330	6.343
<i>loopbaanonderbreking</i>	342	118	460
<i>leefloon</i>	1.112	438	1.550
<i>pensioen zonder werk</i>	420	1.542	1.962
<i>voltijds bruggepensioneerd</i>	72	581	653
<i>rechtgevend kind</i>	641	96	737
<i>andere</i>	68.706	20.668	89.374
totaal	109.320	132.116	241.436

Bron: DWH arbeidsmarkt en sociale bescherming

2.4 Totaal aantal kinderen van werklozen

De som van de drie besproken groepen (2.1, 2.2 en 2.3) leert ons dat er in totaal in België **452.613** kinderen zijn in België jonger dan 25 jaar waarvan tenminste één van de ouders werkloos is. Als we ons enkel beperken tot de minder dan 20 jarigen dan komen we op een totaal van **376.507** kinderen. Het corresponderende cijfer voor de kinderbijslagstatistieken bedraagt **332.321**¹⁹ kinderen waarvan de rechthebbende werkloos is, een cijfer dat lager is dan wat we op basis van de cijfers uit het DWH kunnen vermoeden. Dit verschil is te wijten aan een aantal factoren. Ten eerste zijn in het DWH ook de cijfers van de RSZPPO opgenomen. Een tweede verklaring is de situatie waarin binnen het gezin niet het gezinshoofd (veelal de rechthebbende) werkloos is maar de partner. In dergelijke gevallen zal deze groep meestal opgenomen zijn in de categorie arbeidsprestaties, wat ten opzichte van de situatie in de DWH arbeidsmarkt opnieuw tot een onderschatting van de aantallen leidt. Op het totaal van alle kinderen tussen 0 en 25 jaar behoort 15,08²⁰ procent van de kinderen tot een gezin waarin minstens één van de ouders werkloos is. Bij de groep jonger dan

¹⁹ Cijfer van 31 december 2004, DWH arbeidsmarkt en sociale bescherming

²⁰ Dit bekomt men door het aantal kinderen van werkloze ouders van respectievelijk 0-20 jaar en 0-25 jaar te delen door het totaal aantal kinderen in de respectievelijke leeftijdsgroepen in de DWH.

20 jaar is dit percentage 15,87 procent, een cijfer dat nauw aanleunt bij het percentage dat werd vastgesteld op basis van de kinderbijslagstatistieken.

Conclusie

Uit dit luik is gebleken dat op basis van een analyse van de kinderbijslagstatistieken en de statistieken uit de DWH arbeidsmarkt het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin waarin minstens één ouder werkloos is op een correcte manier berekend kan worden. De cijfers tonen aan dat tussen de 15 à 17 procent van de kinderen in een dergelijke situatie opgroeiden in 2004.

De bijkomende analyse op basis van de statistieken uit de DWH arbeidsmarkt leverde interessante bijkomende informatie op. Zo kon worden vastgesteld dat 30,22 procent van de gezinnen waarin minstens één ouder werkloos is gezinnen zijn van werkloze alleenstaande ouders (groep kinderen jonger dan 25 jaar). Bij de groep kinderen jonger dan 20 jaar is dit percentage zelfs 33,10 procent. Eén van de mogelijke oorzaken voor dit hoge percentage zal onderzocht worden in het volgende luik. Op basis van een theoretische inkomensanalyse zal hierbij nagegaan worden wat het inkomensvoordeel is voor een alleenstaande ouder die werkloos is en een alleenstaande ouder die werkt tegen het minimumloon. In dit kader zal de volledige inkomenspositie in kaart gebracht worden rekening houdend met de kinderbijslag, inkomen uit (minimum)loon, belastingen en ten slotte ook de kosten van kinderopvang voor een alleenstaande ouder.

3. Verschil werken en niet-werken voor een alleenstaande ouder

Tot nu toe werd de studie vooral toegespitst op aantallen en beschrijvingen. Er werd niet specifiek ingegaan op de achterliggende oorzaken. Eén van de vragen die we in dit luik willen behandelen is waarom zijn er volgens de statistieken zoveel kinderen van alleenstaande werkloze ouders? Welke zijn een aantal mogelijke verklaringen?

Uit het vorige hoofdstuk is immers gebleken dat bijna **1 op 3** kinderen waarvan minstens één van de ouders in het gezin werkloos is, behoort tot een gezin van een alleenstaande werkloze ouder. En dit terwijl er in de algemene populatie ongeveer **16 tot 17 procent** kinderen zijn van alleenstaande ouders. Om op deze vraag een antwoord te kunnen bieden zal vooral gekeken worden naar het verschil in beschikbaar inkomen uit arbeid en uit werkloosheidsuitkering. Uiteraard zal dit slechts een onderdeel zijn van de gehele verklaringen er zullen ongetwijfeld ook andere factoren een doorslaggevende rol spelen. Het verschil tussen het minimuminkomen uit arbeid en het inkomen uit werkloosheidsuitkering heeft echter het voordeel dat het op basis van objectieve maatstaven berekend kan worden.

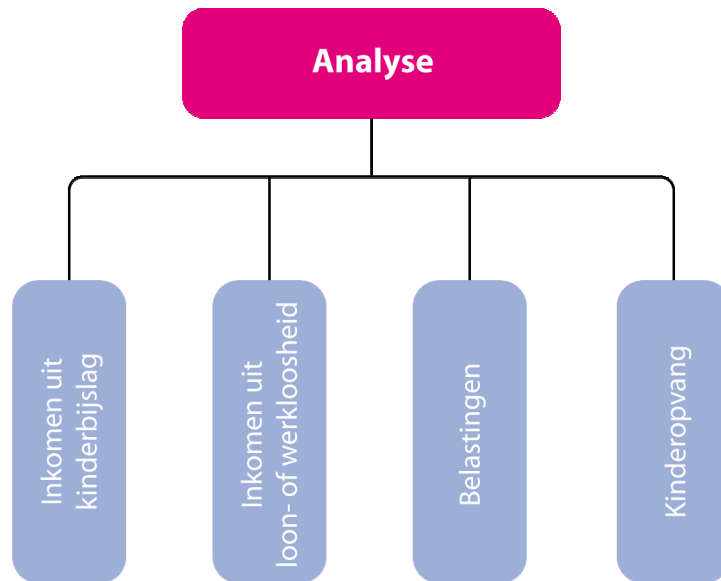
Er werd voor de groep van alleenstaande ouders gekozen vermits ze vanuit sociaal standpunt een belangrijke en kwetsbare groep vormen. Daarenboven is in een dergelijke analyse het aantal typegezinnen ook beperkt. Als we bijvoorbeeld de inkomenssituatie voor tweeloudergezinnen zouden bekijken dan is het aantal combinaties te groot om tot een zinvolle overzichtelijke vergelijking te komen. Daarom werd de aandacht toegespitst op de groep van alleenstaande ouders omdat het eenvoudiger is om daar een correcte inschatting van de situatie te geven²¹. De analyse in dit luik gebeurt enkel op basis van het inkomen, maar dit betekent niet dat andere elementen zoals scholing, mobiliteit of bijvoorbeeld de zorgval uit het oog mogen verloren worden, maar ze behoren echter niet tot de scope van deze studie.

---

²¹ Met de invloed en de hoogte van het alimentatiegeld wordt in geen enkele berekening rekening gehouden. Dit heeft trouwens ook geen impact op de kinderbijslag vermits bij de bepaling van het inkomen hiermee geen rekening gehouden wordt in de kinderbijslagwetgeving.

3.1 Concrete aanpak voor de analyse van het inkomen

In deze studie zal de analyse van het inkomen gebeuren aan de hand van het volgende schema:

De bedoeling van dit luik is niet om een exacte afspiegeling te geven van de inkomenssituatie, maar een overzicht van de belangrijkste determinanten van het inkomen. Er wordt echter weinig aandacht besteed aan het differentiële uitgavenpatroon voor werkenden en werklozen. Het hebben van een wagen bijvoorbeeld is voor bepaalde jobs onontbeerlijk. Ook de kosten die bijvoorbeeld vervoer van en naar een crèche teweegbrengen worden niet in rekening gebracht. De kosten die hiermee samenhangen, de investering in de aankoop, onderhoud en brandstof zijn zeker in deze tijden van dure brandstofprijzen niet te onderschatten. Vermits dit niet zo eenduidig te becijferen valt, werd dit uit de analyse weggelaten en werd puur gekeken naar de inkomenszijde en werd het uitgavenpatroon beperkt tot de kinderopvang als het een kind van minder dan drie jaar betreft.

3.2 Inkomen uit kinderbijslag

Het eerste element in de berekening van het inkomen is de kinderbijslag. Voor alleenstaande ouders zijn er recent een aantal nieuwe maatregelen uitgewerkt. Bij de berekening van de kinderbijslag werd hiermee rekening gehouden om het uiteindelijke verschil in rekening te brengen tussen een alleenstaande ouder die werkt tegen het minimumloon en een alleenstaande ouder die een werkloosheidsuitkering ontvangt.

a) Werkloze rechthebbende met recht op supplement art.42bis

Het supplement **art.42bis** bestaat uit een supplement, maar heeft ook als bijkomend voordeel dat de leeftijdsbijslag niet gehalveerd wordt. De langdurig werkloze krijgt bovenop de gewone kinderbijslag supplementen als hij of zij aan de inkomensvoorwaarden voldoet. Ook personen die het werk hervat hebben en aan de inkomensvoorwaarden voldoen (werkhervattingsregeling vanaf 2007) krijgen de volgende supplementen:

- Kind eerste rang   41,63 EUR
- Kind tweede rang   25,80 EUR
- Kind derde rang   4,53 EUR

De hierboven vermelde cijfers zijn deze zoals deze van toepassing waren op 1 mei 2008, terwijl de statistieken betrekking hebben op 31 december 2006. Het lijkt echter opportuun om steeds met de laatste geldende bedragen te werken om verwarring te vermijden.

Daarnaast is het zo dat de leeftijdsbijslag voor langdurig werklozen met recht op het supplement art.42bis niet onderworpen is aan de halvering²². Voor kinderen in de gewone schaal eerste rang wordt de leeftijdsbijslag wel gehalveerd, dit is niet het geval voor kinderen van hogere rang, voor kinderen in de verhoogde schaal, kinderen in de wezenbijslag en gehandicapte kinderen. Sinds 2007 is er ook voor kinderen van alleenstaande ouders die recht hebben op de éénoudertoeslag en voor kinderen waarvan de rechthebbende in de werkhervattingsregeling zit geen halvering van de leeftijdsbijslag. Wanneer een langdurig werkloze drie kinderen heeft, ontvangt hij of zij vanaf het derde kind normaal 4,53 EUR. Als het om een alleenstaande werkloze gaat dan ontvangt hij of zij bovenop de 4,53 een bedrag dat de toeslag aanvult tot op de hoogte van de toeslag voor éénoudergezinnen van 20,81 EUR.

b) Éénoudergezin met een laag inkomen

Voor een éénoudergezin met een laag inkomen uit werk (inkomensgrens op 1 mei 2008 bedroeg 1.810,35 EUR) is de leeftijdsbijslag eveneens niet gehalveerd. Bovendien wordt voor elk kind een **éénoudersupplement** van 20,81 EUR uitbetaald.

---

²² Voor een kind in de gewone schaal 1ste rang van 6 jaar bedraagt de leeftijdsbijslag op 1 mei 2008 14,25 EUR. Dit is de helft van de volle leeftijdsbijslag die wordt toegekend aan de kinderen van tweede rang en volgende en aan bepaalde categorieën die eveneens niet aan de halvering onderworpen zijn. De halvering van de leeftijdsbijslag kadert in een besparingsmaatregel die van kracht werd op 1 januari 1997.

c) Vergelijking kinderbijslag werkenden en werklozen

In de onderstaande tabel wordt voor 3 typegezinnen van alleenstaande ouders de hoogte van de kinderbijslag uitgerekend.

Tabel 12: kinderbijslag voor 3 typegezinnen – alleenstaande met 2 kinderen

beroepspositie	Werken onder inkomensplafond	Werkloosheid Met recht op supplement	werkhervatter
kind van 6 jaar (2)	81,77	81,77	81,77
kind van 12 jaar (1)	151,30	151,30	151,30
supplement kind 1		41,63	41,63
supplement kind 2		25,80	25,80
leeftijdsbijslag kind 1	43,41	43,41	43,41
leeftijdsbijslag kind 2	28,41	28,41	28,41
alleenstaande ouder kind 1	20,81	-	0
kind 2	20,81	-	0
totaal	346,51	372,32	372,32

Wanneer we de toeslag voor eenoudergezinnen met een laag inkomen in rekening brengen dan blijkt uit bovenstaande tabel dat een éénoudergezin met twee kinderen waarvan de ouder een laag inkomen heeft maandelijks **25,81 EUR** minder kinderbijslag ontvangt dan een gezin waarvan de ouder langdurig werkloos is of werkhervatter. Voor een alleenstaande werkende moeder met één kind bedraagt dit verschil **20,82 EUR** per maand.

Door de maatregel voor éénoudergezinnen werd de discriminatie tussen werklozen en werkenden met een laag inkomen dus nog altijd niet weggewerkt. Een gezin met twee kinderen waarvan de alleenstaande moeder een laag inkomen heeft, krijgt op jaarbasis nog altijd **300 EUR** minder kinderbijslag dan een gezin van een werkloze alleenstaande moeder of een **werkhervatter**. De regeling voor de werkhervatting benadeelt ook de personen die werken. In dit geval bijvoorbeeld kunnen twee personen die op dezelfde plaats tewerkgesteld zijn met dezelfde gezinssituatie toch een verschil in kinderbijslag bekomen van **300 EUR** op jaarbasis. Een ander fundamenteel verschil betreft het verschil tussen mensen die een deeltijdse job aanvaarden en hiervoor een inkomensgarantie-uitkering (IGU) genieten. Deze groep heeft recht op een supplement in de werkloosheid bovenop hun **nettoloon** en daarbovenop nog een op het supplement art.42bis, vermits deze volgens de regelgeving als werklozen worden beschouwd²³. Maar de inkomensituatie van iemand die voltijds werkt tegen het minimumloon en iemand die een IGU ontvangt kan in

²³ In de tabel komt deze groep overeen met de werklozen met recht op het sociaal supplement

vele gevallen vergelijkbaar zijn, maar toch krijgt de voltijds werkende een lagere kinderbijslag.

3.3 Inkomen uit loon of werkloosheidsuitkering

In het vorige punt werd enkel het inkomen uit kinderbijslag behandeld. Om het globale gezinsinkomen en het belang van de kinderbijslag hiervan in het gezinsinkomen te kunnen bepalen zullen een aantal scenario's worden uitgewerkt. Hierbij zal uitgegaan worden van in eerste instantie het netto maandloon en de minimum en maximum werkloosheidsuitkering. Om dit te doen zal voor een gezin met **twee kinderen** en een gezin met **1 kind** berekend worden wat iemand netto overhoudt van zijn brutoloon. Deze bedragen zullen dan vergeleken worden met een gelijkaardige gezinssituatie waarbij het alleenstaande gezinshoofd werkloos is.

3.3.1 Berekenen van het netto maandinkomen

Om het nettoloon te berekenen dat iemand overhoudt van zijn brutoloon werd gebruikt gemaakt van de bruto-netto calculator van het sociaal secretariaat ADMB²⁴. Er werd uitgegaan van het minimum brutoloon geldig op 1 januari 2008 met name 1.335,78 EUR voor een voltijdse tewerkstelling voor iemand vanaf 21 jaar zonder anciënniteit²⁵. In de berekeningen werd uitgegaan van het scenario waarbij iemand met een brutoloon van 1335,78 EUR 1 of 2 kinderen ten laste heeft. In realiteit komt dit brutoloon overeen met een nettoloon van 1.090,43 EUR in Vlaanderen en 1.077,93 EUR in de rest van België voor een alleenstaande zonder kinderen²⁶, in het statuut van arbeider. In het statuut van bediende zijn deze bedragen respectievelijk 1.093,38 EUR in Vlaanderen en 1.080,88 EUR in de rest van België. De bedragen zijn dus nauwelijks hoger en vandaar dat in de verdere berekeningen steeds zal uitgegaan worden van de bedragen voor arbeiders. De nettolonen voor personen met kinderen zijn uiteraard hoger omdat er minder inhoudingen zijn op het loon.

---

²⁴ http://www.admb.be/evap/evap.m_bruto_netto.show?p_taal_cd=N

²⁵ http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_minimum_uitkeringen.htm#minimumloon

²⁶ http://www.admb.be/evap/evap.m_bruto_netto.show?p_taal_cd=N

a) Netto maandloon

De onderstaande tabel geeft het netto maandloon weer dat een alleenstaande ouder overhoudt aan een voltijdse tewerkstelling, werkend aan het minimumloon als arbeider met één kind ten laste²⁷.

Tabel 13: Netto inkomen uit arbeid en uit werkloosheid

Netto-inkomen van een alleenstaande ouder met één kind		
	Vlaams Gewest	Andere
Werkend minimumloon (1)	1.150,43	1.137,93
Netto-inkomen van een alleenstaande ouder met 2 kinderen		
Werkend minimumloon (1)	1.200,43	1.187,93
Inkomen uit werkloosheid ²⁸		
Minimum (2)	968,50	968,50
Maximum (2)	1.121,38	1.121,38

(1) berekeningen uitgevoerd met bruto-netto calculator van ADMB

(2) werkloosheidsuitkeringen zonder anciënniteitstoeslag

Een eerste vaststelling die we op basis van de tabel kunnen maken is het feit dat hetzelfde brutoloon tot een ander nettoloon leidt naargelang het gewest. Dit is een verschil dat te wijten is aan de korting in de personenbelasting en die door Vlaanderen wordt toegekend en rechtstreeks verrekend wordt in de bedrijfsvoorheffing. In 2008 zal dit voordeel 200 EUR op jaarbasis bedragen. Dit zijn dus de maandelijkse netto-inkomsten zoals een alleenstaande **weddetrekkende** ouder met 1 of twee kinderen (zie tabel) die elke maand op zijn bankrekening gestort krijgt²⁹. De verschillen tussen werken en niet-werken worden in de volgende tabellen overzichtelijk weergegeven. Zoals uit de tabellen blijkt is het loonvoordeel van het minimumloon ten opzichte van de minimumwerkloosheidsuitkering aanzienlijk. Maar het loonvoordeel ten opzichte van de maximumwerkloosheidsuitkering is echter te verwaarlozen in geval er één kind ten laste is in het gezin. Dit loonvoordeel wordt overigens nog kleiner als rekening gehouden wordt met de kinderbijslag.

²⁷ Het nettoloon voor een bediende is iets hoger (een aantal EUR) maar is vergelijkbaar met de berekende bedragen.

²⁸ http://217.64.244.250/CODE/nl/c19_0100.htm

²⁹ Let wel in sommige maanden met minder gewerkte dagen zal het loon minder bedragen, vermits arbeiders in tegenstelling tot bedienden per gewerkt uur betaald worden.

**Tabel 14: Verschil tussen werkloosheidsuitkering en minimumloon -
1 kind ten laste**

	Werkenden tegen minimumloon 1 kind ten laste	
	Vlaanderen	Wallonië
Minimum werkloosheid	+ 181,93	+ 169,43
<i>Maximum werkloosheid</i>	+ 29,05	+ 16,55

**Tabel 15: Verschil tussen werkloosheidsuitkering en minimumloon -
2 kinderen ten laste**

	Werkenden tegen minimumloon 2 kinderen ten laste	
	Vlaanderen	Wallonië
Minimum werkloosheid	+ 231,93	+ 219,43
<i>Maximum werkloosheid</i>	+ 79,05	+ 66,55

Zoals uit de bovenstaande tabellen blijkt is het loonvoordeel van het minimumloon ten opzichte van de minimumwerkloosheidsuitkering voor een gezinshoofd aanzienlijk. Maar het loonvoordeel ten opzichte van de maximumwerkloosheidsuitkering in het geval van één kind ten laste is echter te verwaarlozen.

Dit loonvoordeel wordt trouwens nog kleiner als rekening gehouden wordt met de kinderbijslag. In de volgende tabellen werd ook de impact van de kinderbijslag mee berekend (zie tabel **16 & 17**). De tabel toont aan dat als gevolg van de kinderbijslag het verschil in netto inkomen uit arbeid of uit werkloosheid eigenlijk nog verkleint. In Wallonië is er zelfs een lager inkomen in het geval van werken tegen minimumloon en de maximum werkloosheidsuitkering. Het verschil tussen minimuminkomen uit arbeid en de maximum werkloosheidsuitkering bedraagt in Wallonië slechts - 4,27 EUR en in Vlaanderen + 8,23 EUR. Let wel deze berekening is enkel en alleen gebaseerd op het effectieve netto-maandloon zonder rekening te houden met **vakantiegeld** en **teruggave van de belastingen**. Dus het inkomensverschil zal hier in realiteit wel onderschat worden. Er wordt ook enkel gerekend vanuit de situatie van een alleenstaande ouder die werkt en de éénoudertoeslag ontvangt en dus niet in de werkhervattingsmaatregel zit. Indien de ouder in de werkhervattingsregeling zit dan wordt het verschil tussen werken en niet werken weergegeven door de tabellen 13 en 14.

Tabel 16: Verschil tussen werkloosheidsuitkering en minimumloon - inclusief kinderbijslag, 1 kind ten laste

		Werkenden tegen minimumloon 1 kind ten laste	
		<i>Vlaanderen</i>	<i>Wallonië</i>
Minimum werkloosheid	968,50	+ 161,11	+ 148,61
Maximum werkloosheid	1.121,38	+ 8,23	- 4,27

In het geval er twee kinderen ten laste zijn dan ziet het inkomensverschil er als volgt uit:

Tabel 17: Verschil tussen werkloosheidsuitkering en minimumloon - inclusief kinderbijslag, 2 kinderen ten laste

		Werkenden tegen minimumloon 2 kinderen ten laste	
		<i>Vlaanderen</i>	<i>Wallonië</i>
Minimum werkloosheid	968,50	+ 206,12	+ 193,62
Maximum werkloosheid	1.121,38	+ 53,24	+ 40,74

De tabellen tonen aan dat het verschil tussen de maximumwerkloosheidsuitkeringen en het inkomen uit een voltijdse tewerkstelling tegen minimumloon nog altijd relatief klein is. Het zijn uiteraard theoretische berekeningen maar het is toch nuttig om hierbij stil te staan. In de bovenstaande berekening wordt ook enkel rekening gehouden met het netto maandloon en is het **vakantiegeld** en de **belastingaftrek** nog niet opgenomen.

Bovendien heeft de indexering ook een verschillend effect op het minimumloon dan op de werkloosheidsuitkering. De maximum werkloosheidsuitkering aan de vorige index (januari 2008) bedroeg 1.099,54 EUR. Dit bedrag is gestegen naar 1.121,38 EUR. Dit is een stijging met 21,84 EUR of 2 procent. Het bruto minimumloon is eveneens gestegen van 1309,59 in januari naar 1335,78 in mei, een stijging is met 2 procent. Maar de netto stijging in het inkomen voor de werkende bedraagt slechts 11,39 EUR terwijl de werkloze met de maximum werkloosheidsuitkering netto 21,84 EUR meer kreeg als gevolg van de indexering. Bij wijze van illustratie werden ook een aantal **netto maandlonen** uitgerekend voor een aantal verschillende inkomensituaties. Deze geven een idee van de spanwijdte van de inkomens en van wat iemand daar netto van overhoudt.

Tabel 18: Simulatie van aantal netto-inkomens op basis van brutoloon

	Bruto-inkomen	Vlaams Gewest	Andere gewesten
		Netto – 1 kind	Netto – 1 kind
Minimumloon	1.335,78	1.150,43	1.137,93
+ 10 %	1.469,36	1.202,93	1.190,43
+ 20 %	1.602,94	1.251,73	1.239,23
+ 30 %	1.736,51	1.298,88	1.286,38
Grens KBW	1.810,35	1.326,45	1.313,95
+ 40 %	1.870,09	1.340,42	1.327,92
+ 50 %	2003,67	1.376,63	1.364,13

In de tabel is te lezen dat iemand die zich net op de inkomensgrens bevindt zoals bepaald in de kinderbijslagwet (1.810,35 EUR) op maandbasis, in Vlaanderen, netto 1.326,45 EUR overhoudt als hij of zij één kind ten laste heeft of precies 176,02 EUR meer dan iemand die werkt aan het minimumloon.

Algemeen beschouwd kunnen we stellen dat het verschil tussen de minimum werkloosheidsuitkering en het inkomen uit werk aanzienlijk is (zie tabel 16). Voor een gezin met één kind is er rekeninghoudend met de kinderbijslag een verschil van ongeveer 160 EUR in Vlaanderen en ongeveer 149 EUR in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest. Voor een gezin met twee kinderen is dit respectievelijk 206 EUR en 194 EUR. Of deze bedragen echter volstaan om mensen aan het werk te zetten is moeilijk te bepalen op basis van de bovenstaande cijfers. Hier zijn immers te veel factoren meebepalend, zoals afstand tot het werk; al of niet vereiste van het hebben van een eigen wagen; mogelijkheid om familie in te schakelen bij de zorg voor de kinderen. Er zijn zoveel mogelijke verschillende situaties dat het heel moeilijk te bepalen is of deze inkomensstroom voldoet om mensen aan het werk te zetten.

Wat betreft het verschil tussen de maximum werkloosheidsuitkering en het verschil van deze uitkering ten opzichte van het minimuminkomen uit werk kan gesteld worden dat de stimulus om te gaan werken bijzonder zwak is, vermits de inkomensstroom in dit geval tussen de 8 en 53 EUR ligt (zie tabel 16).

Zoals vermeld, wordt in deze bedragen enkel rekening gehouden met het netto maandelijks inkomen en wordt geen rekening gehouden met het vakantiegeld, eventuele teruggave van de belastingen of eindejaarspremie. Toch geven deze cijfers een heel belangrijke indicatie over de inkomenspositie. In de praktijk zal iemand die gedurende het eerste jaar de overstap maakt van werkloosheid naar een voltijdse baan tegen het minimumloon zijn inkomensituatie op de manier ervaren, zoals vermeld in

de **tabellen 16 & 17** (rekening houdend dat deze groep in de werkhervattingsregeling zit). Via de RVA zijn er wel een aantal bijkomende compenserende voordelen voor werklozen die beslissen om te werken. Voor mensen die beginnen te werken is er in dit geval wel een **mobilitateits- en kinderopvangtoeslag**³⁰.

Deze beide bedragen zijn forfaitair vastgelegd en bedragen elk 743,68 EUR. Maar hieraan zijn wel verschillende voorwaarden verbonden. Een van de voorwaarden is dat het moet gaan om een arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur, maar ook minstens een halftijdse arbeidsregeling is vereist. Een deel van de mensen die beginnen te werken zullen ongetwijfeld niet aan deze voorwaarden voldoen.

Andere voordelen voor werkenden zoals vakantiegeld en een eventuele teruggave van de belastingen en eindejaarspremie zijn voordelen die zich pas voordoen na minimum een volledig jaar tewerkstelling en waarvan de effectieve uitbetaling twee jaar op zich kunnen laten wachten (vb. belastingen). Daarenboven mag ook niet vergeten worden dat iemand die vanuit de werkloosheid een voltijdse job aanvaardt, gedurende één jaar geen recht heeft op vakantie, vermits er geen vakantiedienstjaar is³¹. Bovendien is het ook de vraag hoeveel mensen erin slagen om direct een vaste baan te vinden. In realiteit zal het vaak gaan om kortstondige tewerkstellingen via interim-contracten en de voordelen van vakantiegeld of eindejaarspremie en eventuele teruggave van belastingen zijn dan ook proportioneel niet zo groot in dergelijke gevallen.

Kort samengevat kan gesteld worden dat het netto maandelijks inkomen een goed idee geeft van het verschil tussen werken tegen het minimumloon en de werkloosheidsuitkering. Op basis van deze cijfers valt echter te betwijfelen of er in de huidige stand van de zaken voor een alleenstaande ouder voldoende financiële prikkels zijn om aan het werk te gaan.

---

³⁰ http://www.rva.be/D_opdracht_W/Werknemers/T131SEPTIES/InfoNL.pdf

³¹ Voor werknemers ouder dan 50 jaar werd een speciale regeling uitgewerkt de seniorvakantiedagen waardoor ze onder bepaalde voorwaarden naar analogie van de jeugdvakantiedagen via de RVA toch vakantiegeld uitbetaald krijgen.

b) Belang van de kinderbijslag in het inkomen

Als we het netto maandelijkse inkomen en de kinderbijslag in beschouwing nemen dan kunnen we berekenen wat het belang van de kinderbijslag is binnen het **netto-maandelijks** inkomen (zie tabel 19).

Tabel 19: Belang van de kinderbijslag in het inkomen

Netto minimumloon	Inkomen uit arbeid	Inkomen uit Kinderbijslag (zie tabel 12)	Totaal	Aandeel van de kinderbijslag
Vlaams Gewest- 1 kind	1.150,43	130,99*	1.281,42	10,22 %
Waals Gewest - 1 kind	1.137,93	130,99*	1.268,92	10,32 %
Vlaams Gewest – 2 kinderen	1.200,43	346,51	1.546,94	22,40 %
Waals Gewest – 2 kinderen	1.187,93	346,51	1.534,44	22,58 %
Inkomen uit werkloosheid	Inkomen uit werkloosheid	Inkomen uit Kinderbijslag (zie tabel 12)	Totaal	Aandeel van de kinderbijslag
Minimum - 1 kind	968,50	151,81*	1.120,31	13,55 %
Maximum - 1 kind	1.121,38	151,81*	1.273,19	11,92 %
Minimum - 2 kinderen	968,50	372,32	1.340,82	27,77 %
Maximum - -2 kinderen	1.121,38	372,32	1.493,70	24,93 %

* Kind van 6 jaar

Om dit te doen werd eerst de som van het inkomen uit arbeid of werkloosheidsuitkering en kinderbijslag berekend en vervolgens werd hiervan het aandeel van de kinderbijslag berekend. De resultaten van de berekening zijn gebaseerd op het barema van de kinderbijslag van kracht op 1 mei 2008. Zoals logisch blijkt uit bovenstaande tabel neemt het aandeel van de kinderbijslag in het gezinsinkomen toe naarmate er meer kinderen zijn. De situatie voor gezinnen met drie kinderen werd niet uitgerekend vermits 8 op de 10 gevallen sowieso gezinnen van minder dan drie kinderen zijn. Bovendien is het onduidelijk hoeveel éénoudergezinnen drie of meer kinderen hebben. Door ons te beperken tot typ gezinnen met 1 of 2 kinderen hebben we evenwel 80 % van de gezinnen die de hogere schaal genieten.

Voor werkenden (minimumloon) met één kind is de kinderbijslag ongeveer 10 procent van het inkomen. Wanneer er twee kinderen in het gezin zijn dan bedraagt het aandeel ongeveer 22 procent. Voor werklozen met 1 kind die de minimum werkloosheidsuitkering genieten is de kinderbijslag gelijk aan ruim 13 procent van het inkomen voor degenen die de maximumwerkloosheidsuitkeringen genieten is dit ongeveer 12 procent. Voor gezinnen met twee kinderen is dit respectievelijk 27,77 en 24,93 procent.

3.3.2 Netto jaarinkomen

In de voorgaande analyse werd vooral gekeken naar het netto maandinkomen. Een aantal belangrijke voordelen zoals vakantiegeld en teruggave belastingen hebben evenwel geen direct effect op het maandelijkse netto beschikbaar inkomen. Deze voordelen hebben wel een belangrijk effect op het globale jaarinkomen dat iemand verdient. Om alsnog een schatting te bekomen van het netto jaarinkomen dat iemand heeft die voltijds werkt tegen het minimumloon ten opzichte van iemand die werkloos is, zal een totaalberekening op jaarbasis worden opgemaakt. Let wel, deze berekening zal pas echt voor de betrokkene een financiële realiteit zijn nadat hij of zij minimum een volledig jaar voltijds heeft gewerkt. Bovendien zal dit bedrag in realiteit waarschijnlijk weinig voorkomen, aangezien het gaat om een theoretische raming.

3.3.2.1 Vakantiegeld

Bovenop het bruto maandinkomen verkrijgt een werknemer ook vakantiegeld en eventueel een dertiende maand. In dit kader zijn er in de praktijk twee verschillende systemen:

1) Arbeiders

Arbeiders worden betaald volgens het aantal uren dat ze gepresteerd hebben. Arbeiders worden tijdens hun vakantie niet uitbetaald. De werknemer heeft recht op minimum **20 dagen verlof** op een jaar en hiervoor wordt hij gecompenseerd via het vakantiegeld. Het vakantiegeld bevat dus in theorie het loon dat zozegd voor die 20 dagen uitbetaald wordt en een extra daarbovenop.

2) Bedienden

Bij bedienden loopt het maandloon gewoon door en wordt bovenop het maandloon een extra vakantiegeld toegekend. Voor uitzendkrachten wordt dit bijvoorbeeld elke week mee in het loon uitbetaald vermits deze vaak met weekcontracten werken.

Bij de berekening van het jaarloon werd hiermee rekening gehouden en werden de jaarinkomsten gereconstrueerd. Het vakantiegeld werd berekend op basis van de berekeningsregels zoals die geïllustreerd staan op de website van de Rijksdienst voor Jaarlijkse vakantie.

Daarenboven wordt ook een eindejaarstoelage toegekend aan werknemers. Het al of niet hebben van een eindejaarspremie is afhankelijk van de CAO voor het betreffende

paritaire comité en het bedrag kan dus ook nogal verschillen. Daarom werd hiervoor een “benaderend” bedrag uitgerekend, maar er zullen sectoren zijn waar dit bedrag een stuk hoger ligt en voor sommige werknemers wordt er ook gewoonweg geen eindejaarspremie toegekend. Het vakantiegeld voor arbeiders (**enkel + dubbel**) bedraagt voor iemand die tewerkgesteld is tegen het minimumloon³² ongeveer **1.750 EUR**. Dit bedrag dekt de inkomensderving gedurende de 20 verlofdagen (enkel vakantiegeld) en het dubbel vakantiegeld. Vooral dit laatste kunnen we dus beschouwen als het echte vakantiegeld. Als we van deze **1.750 EUR** een normaal maandloon aftrekken (vb. iemand met 1 kind ten laste dan bedraagt het reële dubbele vakantiegeld (1.750 -1.150,43 EUR) ongeveer 600 EUR. Dit vormt dus een reëel inkomensvoordeel bovenop het voordeel van het netto maandloon. Maar zoals reeds meerdere malen vermeld doet dit loonvoordeel zich pas voor na een volledig jaar gewerkt te hebben. Voor interim-arbeiders echter wordt dit mee uitbetaald met de wekelijkse uitbetaling. Uit deze analyse blijkt dat er bovenop het netto maandloon voor werknemers een reëel financieel voordeel is dat op het eerste zicht niet direct kan afgeleid worden uit de analyse van het netto maandloon.

3.4 Kinderopvang

Naast inkomen spelen ook bepaalde kosten een belangrijke rol in de analyse van de inkomenspositie. Een belangrijke kost voor gezinnen vormt de kinderopvang. Voor gezinnen met kinderen onder de drie jaar vormt ook de kinderopvang een directe kost die op maandbasis dient betaald te worden. Een alleenstaande ouder die kiest voor een voltijdse job is quasi verplicht om kinderopvang te voorzien voor zijn of haar kind, indien hij of zij geen familielid heeft die kan helpen. Ook dit geeft aanleiding tot bijkomende kosten die direct maandelijks voelbaar zijn. De exacte kost van kinderopvang is afhankelijk van het soort instelling en van het aantal dagen en van het inkomen. Als standaard voor de berekening van de kostprijs werd berekend hoeveel een alleenstaande dient te betalen voor de opvang van zijn of haar kind. Let wel, enkel in erkende kinderopvanginstellingen is de prijs afhankelijk van het inkomen. In sommige instellingen wordt met vaste prijzen gewerkt ongeacht het inkomen. De berekening van gezinslast werd berekend aan de hand van een rekenmodule van Kind en Gezin op basis van het belastbaar inkomen³³ (= bruto inkomen na aftrek van sociale inhoudingen). Het belastbaar inkomen op jaarbasis werd geschat aan de hand van het minimuminkomen rekening houdend met vakantiegeld en een eindejaarspremie. Het belastbaar inkomen heeft natuurlijk steeds betrekking op het vorige jaar dus een berekening aan het minimuminkomen zoals geldend in mei 2008 is eigenlijk verkeerd. Daarom werd een benaderend bedrag uitgerekend zoals dat van toepassing was in 2007. Iemand die werkt tegen het minimumloon en 1 kind ten laste

---

³² Minimuminkomen geldig op 1 mei 2008

³³ <http://www.kindengezin.be/KG/Themas/Kinderopvang/prijs/prijs.jsp>

heeft zou volgens deze berekeningen 5,76 EUR per dag moeten betalen voor de opvang van in totaal tussen de 5 en 12 uur per dag.

Als we rekenen aan een gemiddelde van 20 opvangdagen per maand, dan wordt een maandelijks opvangprijs bekomen van **115,20 EUR** voor één kind.³⁴ Een groot deel van het inkomensvoordeel uit arbeid wordt dus nog verder afgekald wanneer iemand met heel jonge kinderen zijn kind naar de opvang dient te brengen. Deze bedragen zijn wel integraal af te trekken van de belastingen³⁵ maar dit betekent wel dat er een directe negatieve impact is op het netto beschikbare inkomen van een alleenstaande ouder. Als we de bovenstaande kostprijs van 115,20 EUR beschouwen op jaarbasis dan komt dit neer op ongeveer 1.382 EUR op jaarbasis in het eerste jaar voor een totaal van 12 maanden (geen vakantie in eerste jaar want er is geen vakantiedienstjaar), later bedragen deze kosten slechts maximum 11 maanden vermits er dan minimum 20 vakantiedagen zijn. De eventuele te ontvangen kinderopvangtoeslag van 743,68 EUR is dus in eerste instantie niet voldoende om het directe inkomensverlies te dekken. Maar dit zal normaal gecompenseerd worden door de latere afrekening van de belastingen. De berekende bedragen kunnen uiteraard van de realiteit afwijken maar de afwijking zal niet zo groot zijn. Een wijziging van het belastbare inkomen met 10 procent in de berekeningsmodule van Kind en Gezin voor de laagste inkomenscategorieën geeft afwijkingen op de hierboven vermelde kostprijs van 5,76 EUR die maximaal 1 EUR bedragen³⁶.

Samengevat kan gesteld worden dat voor de lage inkomens de kinderopvang nog steeds een belangrijke financiële kost is. Deze kost dient ook in rekening gebracht worden wanneer we de financiële situatie vergelijken van iemand die werkloos is ten opzichte van iemand die werkt tegen een laag inkomen.

3.5 Belastingen

Een ander belangrijk onderdeel in het **inkomensluik** betreft de belastingen. In dit luik zullen we uitrekenen hoeveel belasting iemand terugkrijgt of moet betalen als hij of zij tewerkgesteld is tegen het minimumloon en kinderen ten laste heeft. Om dit te berekenen werd een fictief belastbaar inkomen berekend op basis van het minimum maandloon en vervolgens werd voor een aantal typegezinnen berekend hoeveel ze terugkrijgen van de belastingen. Het nettoloon is het loon dat overblijft na het in mindering brengen van de werknemersbijdrage aan de RSZ en de bedrijfsvoorheffing.

---

³⁴ <http://www.kindengezin.be/KG/Themas/Kinderopvang/prijs/prijs.jsp>

³⁵ Als je een opvangprijs van 10,40 euro per dag betaalt voor één kind, dan betekent dit dat de volledige opvangkosten fiscaal aftrekbaar zijn. Betaal je 14,30 euro per dag voor één kind, dan kan je maar 11,20 euro fiscaal aftrekken. <http://www.kindengezin.be/KG/Themas/Kinderopvang/belastingen/default.jsp#cm:149-38136>

³⁶ De berekende kostprijs zal dus met een beperkte foutenmarge de realiteit benaderen.

Om het belastbare inkomen te bepalen werd het nettoloon vermenigvuldigd met 11³⁷ en werd voor die 11 maanden de betaalde bedrijfsvoorheffing bijgeteld. Daarbij werd ook nog eens het belastbare vakantiegeld opgeteld en op die manier werd het totale belastbare inkomen bepaald dat dan als basis diende voor de verdere berekeningen.

De berekeningen zelf werden uitgevoerd via het programma **tax online**. De berekeningen werden allemaal uitgevoerd zonder rekening te houden met eventuele aftrekken voor hypotheekleningen, pensioensparen en dergelijke. In de berekeningen werd rekening gehouden met het belastbare inkomen en met de reeds betaalde bedrijfsvoorheffing en met de aftrek voor kinderen ten laste. Met de bijzondere sociale bijdrage werd geen rekening gehouden vermits deze niet betaald dient te worden voor de lage inkomens.

Voor iemand die gaat werken na een jaar werkloosheid zal de belastingteruggave er niet uitzien zoals in onderstaande voorbeelden vermits de belastingen altijd betrekking hebben op het vorige jaar. De berekening is dan ook volledig fictief. In feite moet er van uitgegaan worden dat de berekende bedragen de belastingteruggave benaderen van iemand die reeds een jaar voltijds tewerkgesteld is geweest tegen het minimuminkomen (index januari 2008) en deze bedragen zouden dus hypothetisch teruggetrokken worden in het jaar 2010 of in sommige gevallen op het einde van 2009. Iemand die zich na een langdurige periode van werkloosheid terug op de arbeidsmarkt begeeft, zal gedurende dat jaar geen belasting terugkrijgen vermits de belasting gebaseerd is op het vorige jaar, het aanslagjaar. De berekening zelf gebeurde volgens het barema van het minimumloon geldig op 1 januari 2008. Dus de berekening heeft betrekking op iemand die reeds een jaar voltijds heeft gewerkt tegen het minimumloon. Om de belastingen te berekenen werd het belastbare inkomen op jaarbasis berekend met inbegrip van het vakantiegeld. Met de eindejaarspremie werd geen rekening gehouden omdat er enerzijds nog altijd sectoren zijn waar geen eindejaarspremies worden uitbetaald en omdat er anderzijds grote verschillen zijn tussen uitbetaalde eindejaarspremies in de verschillende sectoren, waardoor het moeilijk is om een éénduidige schatting te geven van de eindejaarspremie. De berekening via **tax online**³⁸ leverde de volgende resultaten op voor de volgende typegezinnen:

- Iemand met 1 kind ten laste van minder dan drie jaar krijgt 253,15 EUR³⁹ terug
- Iemand met 1 kind ten laste van minder dan drie jaar krijgt 723,87 EUR⁴⁰ terug
- Iemand met 1 kind ten laste van meer dan drie jaar betaalt 66,12 EUR

---

³⁷ De berekening geldt voor arbeiders. Er wordt uitgegaan van 11 maanden tewerkstelling en de 12 de maand en het vakantiegeld zijn geïntegreerd in het zogenaamde enkele en dubbele vakantiegeld.

³⁸ <http://212.3.247.111/2007/detijd.html>

³⁹ In de hypothese dat de dagprijs voor kinderopvang bijvoorbeeld ongeveer 5 EUR is.

⁴⁰ In de hypothese dat de dagprijs voor kinderopvang bijvoorbeeld ongeveer 10 EUR is.

Let wel, het gaat hier uiteraard op fictieve berekeningen, de teruggave geeft een idee van wat iemand die in 2008 tewerkgesteld is zou kunnen terugtrekken van de belastingen in 2010. Ze geven een grootteorde aan en moeten niet zozeer beschouwd worden als een exacte weerspiegeling van de werkelijkheid. De simulaties geven een idee van de totale inkomenspositie van iemand die werkt tegen een laag loon.

Vermits werklozen met gezinslast niets bijdragen in de bedrijfsvoorheffing krijgen zij ook niets terug, maar vanaf drie kinderen is er wel een belastingkrediet waardoor ook een werkloze alleenstaande ouder via de belastingen een financieel voordeel geniet. Dit belastingkrediet is evenwel beperkt per kind⁴¹.

Als we de som maken van de teruggave van de belastingen en van het dubbel vakantiegeld dan is dit een belangrijk financieel voordeel voor de werkende ten opzichte van de werkloze. Maar er dient herhaald te worden dat iemand die vanuit de werkloosheid begint te werken het eerste jaar geen belastingteruggave zal krijgen (vermits de inkomsten van vorig jaar in rekening genomen worden) en dat deze personen ook geen dubbel vakantiegeld zullen krijgen vermits er geen vakantiedienstjaar is. Het voordeel geldt dus eigenlijk enkel voor iemand die reeds minimum een jaar voltijds tewerkgesteld is. Bovendien zal het belastingvoordeel ook een stuk lager zijn als iemand bijvoorbeeld de helft van het jaar een werkloosheidsuitkering genoten heeft en de andere helft van het jaar bijvoorbeeld gewerkt heeft.

Er is dus duidelijk een financiële ‘**bonus**’ in de vorm van het vakantiegeld en de teruggave in de belastingen. Maar het belang hiervan mag zeker in het eerste jaar van de tewerkstelling niet overschat worden vermits deze pas na minimum een jaar zullen uitbetaald worden. Indien de betrokkene echter recht heeft op de mobiliteit- en de kinderopvangtoeslag wordt dit financiële nadeel in het eerste jaar wel voor een groot stuk opgevangen.

Conclusies inkomensanalyse

De inkomensanalyse toonde in eerste instantie aan dat er op het vlak van de kinderbijslag nog altijd een verschil is tussen de kinderbijslag voor gezinnen van alleenstaande ouders met een laag inkomen uit werk ten opzichte van een gezin van een langdurige werkloze met recht op een sociaal supplement. Op jaarbasis kan dit verschil tussen een gezin met 2 kinderen oplopen tot **300 EUR** en dit ondanks de éénoudertoeslag.

---

⁴¹<http://www.belgium.be/eportal/application?languageParameter=nl&pageid=contentPage&docId=4443>

In tweede instantie werd uitgerekend wat het verschil is tussen het netto maandinkomen uit een tewerkstelling tegen het minimumloon en het inkomen uit werkloosheid. Het verschil tussen de minimumwerkloosheidsuitkering en het inkomen uit arbeid bedroeg tussen 170 en 230 EUR op maandbasis naargelang het gewest en het gezinstype. Na rekening te houden met de kinderbijslag voor een gezinstype met 2 kinderen waarvan 1 kind van 6 jaar en 1 kind van 12 jaar werd dit verschil gereduceerd variërend van 148 naar 206 EUR. Het verschil tussen het minimum nettoloan uit tewerkstelling en de minimum werkloosheidsuitkering is aanzienlijk.

De verschillen tussen de maximum werkloosheidsuitkering en het netto minimum maandinkomen bleken echter een stuk kleiner en bedroegen tussen de 16 en 80 EUR naargelang het gewest en het gezinstype. Na rekening te houden met de kinderbijslag bleek het loonsvoordeel zelfs te verwaarlozen, variërend van een verlies van 4 EUR tot een surplus van 53 EUR. Deze verschillen kunnen niet beschouwd worden als een voldoende stimulans om de herintrede in de arbeidsmarkt te bevorderen. Let wel, het verschil bij een herintrede in de arbeidsmarkt bedraagt tussen de 16 en de 80 EUR en dit gedurende 8 kwartalen als de werknemer onder de werkhervattingregeling valt. In het geval het iemand is die reeds werkt tegen het minimumloon is het voordeel een stuk kleiner. De hierboven vermelde cijfers zijn uiteraard geen exacte cijfers maar theoretische ramingen uitgaande van fictieve lonen, maar ze geven wel een inzicht in de grootteorde van de verschillen tussen werken en niet werken. Hieruit blijkt dat het verschil tussen de maximumwerkloosheidsuitkering en het minimuminkomen uit werk beperkt is.

Maar deze inkomensanalyse blijft echter nog altijd onvolledig, omdat er geen rekening gehouden wordt met het vakantiegeld. In de inkomensanalyse is gebleken dat het vakantiegeld op zich uitgaande van een volledig jaar tewerkstelling recht geeft op ongeveer 600 EUR vakantiegeld voor een arbeider die tewerkgesteld is tegen het minimumloon. Daarnaast zijn er nog de eventuele eindejaarspremies en de teruggave van de belastingen zoals berekend werd.

Op basis van de berekeningen heeft de overgang van werkloosheid naar voltijds werk in alle gevallen een positief effect op het gezinsinkomen, zeker als ook rekening gehouden wordt met het vakantiegeld, de eindejaarspremie of de teruggave van de belastingen. De verschillen ten opzichte van het minimuminkomen uit een voltijdse tewerkstelling en de maximumwerkloosheidsuitkering is echter nog altijd klein.

De vraag blijft natuurlijk hoe groot het inkomensvoordeel moet zijn om effectief een stimulans te zijn om te gaan werken. Als de overstap naar een job bijvoorbeeld een wagen vereist, verkleint het financiële voordeel reeds heel vlug als men de aankoop, verzekering, onderhoud en de eventuele taksen in rekening brengt.

Naast het financiële aspect is er vooral voor alleenstaande ouders ook een belangrijk praktisch aspect. In de bovenstaande simulaties werd uitgegaan van een minimumloon. Iemand die vanuit een werkloosheidssituatie begint te werken heeft het eerste jaar in principe geen enkele verlofdag vermits er géén vakantiedienstjaar is.

Daarenboven moet een alleenstaande moeder die voltijds werkt een hele hoop praktische zaken regelen (kinderopvang, babysit, naar school brengen). Daarnaast stelt zich ook de vraag hoe een alleenstaande moeder in de praktijk de opvoeding van een kind kan realiseren indien zij te maken heeft met onregelmatige of onderbroken uren (vb. ploegenarbeid of nachtarbeid). Uit de tevredenheidsenquête van de RKW bijvoorbeeld blijkt dat een werknemer gemiddeld 2 uur per dag onderweg is heen en terug naar het werk. Daarenboven moet men 7u30 werk rekenen en een half uur pauze vermeerderd met deze 2 uur reizen. Dit betekent in totaal ongeveer 10 uur van huis zijn. Een normale schooldag bijvoorbeeld begint om 8 uur en eindigt om 4 uur. Dit betekent dat in een doorsnee situatie de ouder zelf niet in staat zal zijn om zijn kind van school af te halen. Dus als de financiële prikkel reeds verwaarloosbaar is om te gaan werken tegen laagbetaalde arbeid kan men ervan uitgaan dat de praktische beslommeringen een nog grotere drempel zullen vormen.

Voor een alleenstaande ouder is het niet makkelijk om te kiezen voor een laagbetaalde job en als gevolg daarvan netto weinig meer over te houden. In de praktijk zal voor de opvang van kinderen vaak een beroep moeten gedaan worden op vrienden of familie. Het is bovendien ook typerend dat gezinnen van werklozen proportioneel de meest grote gezinnen tellen (3 of meer). De vraag stelt zich hoe groot het inkomensvoordeel zou moeten zijn voor een alleenstaande moeder met drie kinderen om te kiezen voor een laagbetaalde job als ze naast die job ook nog eens drie kinderen moet opvoeden. Het succes van deeltijds werken en loopbaanonderbreking toont trouwens aan dat het zelfs voor gezinnen met twee voltijds werkende ouders niet gemakkelijk is om werk met de opvoeding van kinderen te combineren.

Het direct voelbare effect (netto maandloon) voor iemand die vanuit de werkloosheid aan een job begint zal voor een alleenstaande moeder niet altijd opwegen tegen de vele ongemakken die voortvloeien uit het aannemen van een laagbetaalde job. De som van het gebrek aan financiële stimuli en de moeilijkheid om het alleenstaand ouderschap te combineren met werk zijn verantwoordelijk voor het hoge aantal kinderen van alleenstaande ouders in de categorie van werklozen.

Eindconclusie

Op basis van deze studie kan geconcludeerd worden dat het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin waarvan minstens één van de ouders werkloos is ongeveer 17 procent bedraagt in België. Op basis van de kinderbijslagstatistieken kan afgeleid worden dat het hierbij meer dan gemiddeld gaat om grote gezinnen (3 of meer kinderen) en kleine gezinnen (1 kind). De leeftijd van de rechtgevendende kinderen was doorgaans ook jonger dan gemiddeld in het stelsel. Daarnaast bleek uit de analyse ook dat de kans op het hebben van een kind met een aandoening groter is als de rechthebbende werkloos is met recht op een sociaal supplement (art.42bis) of zelfs een stuk groter als het gaat om een rechthebbende invalide.

De verdeling over de gewesten van het aantal kinderen van werklozen in de kinderbijslag weerspiegelt nagenoeg perfect de verdeling van het aantal werklozen (uitkeringsgerechtigde werkzoekenden) per gewest volgens de RVA statistieken. Wat de uitgaven betreft werd vastgesteld dat voor een kind in de verhoogde schaal art. 42bis in 2006 gemiddeld 35 EUR meer wordt betaald dan gemiddeld en 48 EUR meer dan gemiddeld in het stelsel dat wordt uitbetaald in de gewone schaal.

Een verdere analyse van de cijfers uit het DWH arbeidsmarkt toonde aan dat ongeveer een derde van de werkloze 'gezinnen', alleenstaande werkloze ouders zijn. Het aandeel van de alleenstaande gezinnen in het totale aantal gezinnen is slechts 17 procent. Dit wijst op een oververtegenwoordiging van gezinnen van alleenstaande ouders in de werkloosheid. Op basis van de kinderbijslagstatistieken en de statistieken van het DWH arbeidsmarkt kon afgeleid worden dat wellicht de helft van de kinderen in de schaal art.42bis (sociaal supplement voor langdurig werklozen) kinderen zijn van werkloze alleenstaande ouders. Dit laatste is een aanwijzing dat de groep van alleenstaande werkloze ouders een belangrijke groep vormt in de kinderbijslag.

Aan de hand van simulaties voor de groep van alleenstaande ouders werd aangetoond dat het verschil tussen de maximumwerkloosheidsuitkering en het minimum-inkomen uit een voltijdse tewerkstelling nog altijd gering is. Het verschil ten opzichte van de minimumwerkloosheidsuitkering daarentegen was aanzienlijk. Een alleenstaande ouder die een praktische afweging maakt van het financiële voordeel om een hele dag te gaan werken en dit te combineren met het opvoeden van een kind, heeft weinig of geen rationele redenen om dit te doen tegen het minimumloon. Dit geldt vooral voor de overstap van de maximum-werkloosheidsuitkering naar het minimumloon. De recente maatregelen omtrent werkhervatting en de éénoudertoeslag hebben het probleem voor de alleenstaande ouders voor een stuk verzacht, maar zeker nog niet opgelost. Bovendien zetten de inkomens niet aan om een job in deeltijdse arbeid te gaan verrichten. Bovendien wordt in de inkomensanalyse ook geen rekening

gehouden met de praktische ongemakken zoals het hebben van onregelmatige werkuren, nodig hebben van een auto en dergelijke meer. De reden waarom er zoveel alleenstaande werkloze ouders zijn, zal waarschijnlijk vaak het gevolg zijn van een economisch rationele keuze gecombineerd met de moeilijkheid om als alleenstaande ouder de opvoeding van kinderen te combineren met een voltijdse dagtaak. De alleenstaande ouders vormen dus onmiskenbaar een belangrijke groep binnen het geheel van de werklozen en het valt af te wachten in welke mate een aantal sociale maatregelen (toeslag voor éénooudergezinnen, kinderopvangtoeslag, mobiliteitstoeslag) een effect zullen hebben op de tewerkstelling van deze groep.

Als er twee ouders in het gezin zijn, is het vaak het gezinshoofd (meestal de vader) die werkt in loondienst en de vrouw die werkloos is. In totaal zijn er volgens de berekeningen uit het DWH arbeidsmarkt 376.507 kinderen jonger dan 20 jaar waarvan één van beide ouders werkloos is. Dit blijft in absolute termen een aanzienlijk deel van de populatie.

Voor de verschillende doelgroepen van werklozen met kinderen zal er een verschillende mix van maatregelen nodig zijn om deze te activeren op de arbeidsmarkt. Als voor gezinnen van alleenstaande werkloze ouders de overstap van werkloosheid naar werk geen voldoende financiële stimulus biedt, is het niet meer dan normaal dat een groot deel van deze groep werkloos zal blijven. Hoe groot deze financiële stimulus moet zijn, hangt van heel veel factoren af. In de praktijk is het moeilijk om daar een cijfer op te plakken. Voor gezinnen met twee werkende ouders is de situatie veel moeilijker in te schatten. De werkloosheidsuitkering voor samenlevenden (waarbij één ouder werkt en één ouder werkloos is) is een stuk lager dan voor een alleenstaande werkloze ouder. De overgang van werkloosheidsuitkering naar een voltijdse tewerkstelling zal in dit geval altijd een belangrijk financieel voordeel opleveren, waardoor ook andere niet-financiële prikkels een belangrijk onderdeel dienen uit te maken van het beleid.

Deze studie heeft aangetoond dat de groep van werkloze gezinnen een vrij heterogene groep vormen. De kinderen van alleenstaande ouders maken een derde uit van deze groep, maar binnen het geheel van deze groep zijn nog belangrijke subgroepen. Om via het beleid, werken voor deze mensen meer aantrekkelijk te maken zullen verschillende gecibleerde maatregelen nodig zijn. Een beleid dat geen rekening houdt met de heterogeniteit van deze groep en de heterogeniteit van de inkomenspositie van de verschillende groepen, heeft weinig kans op slagen.

*

*   *